

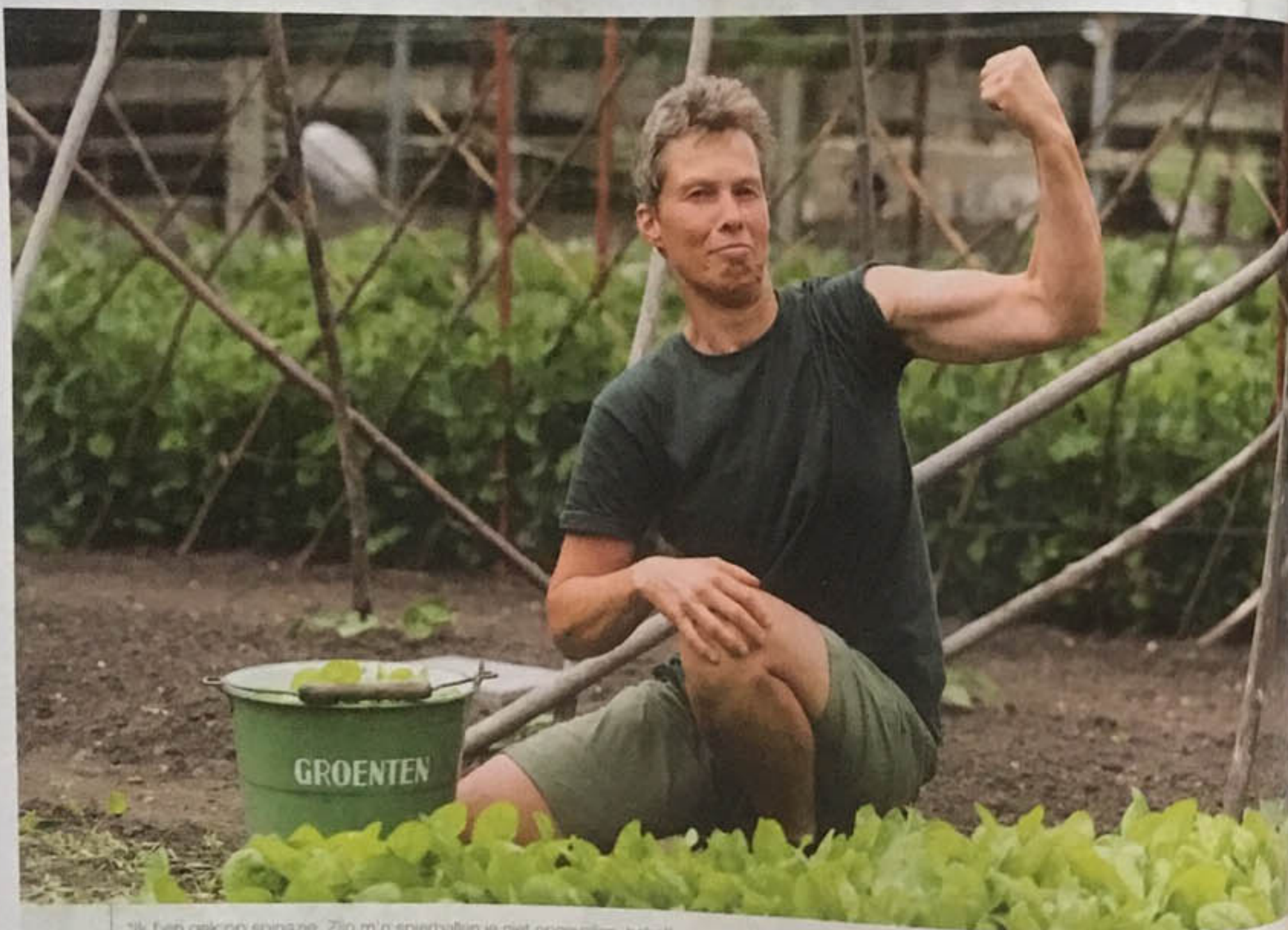

Het bloemrijke leven van

Henny

*Je kunt niet alles
naar je hand zetten*

In haar moestuin steekt Henny van der Wilt met haar spade een bosje Sint Jans-ui los. "Je vindt hem bijna nergens meer, maar hij is heerlijk zacht en pittig tegelijk. Proef maar." De boerendochter uit Oud-Maarsseveen is kenner op het gebied van planten en bloemen. "Maar noem mij geen Klazien uit Zalk!"

"Ik ben gek op spinaze. Zijn m'n spierballen je niet opgevallen, hè?"

Origineel werd de ui alleen door tuinders rondom Utrecht veel geteeld. Het bijzondere is dat je de Sint Jans-ui in augustus moet poten, vertelt de 52-jarige Henny. "Deze ui overleeft de winter, waardoor je hem in het voorjaar al kunt eten. Een heel natuurlijk gegeven, want juist na de winterperiode krijgen mensen zin in bladgroente en verse ui. Allium-achtigen zijn namelijk rijk aan vitamine C. Niet voor niets gingen ze vroeger mee op VOC-schepen richting het Verre Oosten, ter voorkoming van de ziekte scheurbuik."

Doortochten

Rust heerst op het boerenerf van Henny. Uit de zwarte houten schuren waar vroeger het jongvee stond, klinkt klassieke muziek. Alkomstig van een cassettebandje. "Waarom veranderen als dingen het nog goed doen?" Een ijzeren mand vol oud brood bungelt aan een strotouwtje dat is bevestigd aan een zwarte balk. "Dan kunnen de ratten niet bij het brood

Interesse in een dia-lezing van Henny? STUUR EEN E-MAIL NAAR: HENNYHOVENIER@ZIGGO.NL

Henny hanteert een speciaal 'spinazie-mes', gelijkend op een voegmes.

Het bijzondere is dat je de Sint Jans-ui in augustus moet poten. Oorspronkelijk werd de ui alleen veel geteeld rond Utrecht.

'NIETS IS BETER DAN THUIS, de eigen polder waar je bent opgegroeid'

voor de geiten komen. Slim hè?" Als tuinbaas van het in Loosdrecht gelegen kasteel Sydesteyn is Henny veel buiten te vinden. "Ik heb altijd de wil om naar buiten te gaan. Mijn lijf voelen in weer en wind. Alleen als ik mijn lezingen voorbereid, zit ik binnen te werken." Tot twee jaar geleden woonde Henny samen met haar inmiddels overleden moeder in de boerderij. Geen dubbelglas of vloerverwarming in het voorhuis. "Welnee, dat maakt de boel veels te warm. Een beetje doortochten mag wel. Dat houdt de boel gezond." Buiten voor het raam verschijnt het silhouet van Willem. "Ha, kijk, daar hebben we mijn liefstallige echtgenoot. We zijn getrouwd, maar Willem woont elders. Dat werkt voor ons het beste. Ook zoiets dat heel natuurlijk is gegroeid." Buiten in de tuin onderstreept Willem zijn aanwezigheid met een zoete walm pijptabak. Willem en zijn pijp vormen een onafscheidelijk stel: "Zelfs als ik met mijn toerfiets door de Oostenrijkse bergen fiets, doe ik dat met een brandende pijp in de mond." Henny dult

meteen haar heemtuin in, die vol stinsenplanten staat. "Stinsenplanten zijn veelal bol- en knolgewassen die uit Zuid- en Oost-Europa komen. Eeuwen geleden hierheen gehaald vanwege hun sierwaarde. Vaak vind je ze bij kastelen en landhuizen, maar dus ook bij statige boerderijen. Ze bloeien in het vroege voorjaar. Nu dus niet meer", vertelt Henny terwijl ze van de moeraswolfsmelk plukt en bijna verdwijnt tussen de zich makkelijk uitzaaiende stinkende gouwe. "Uit de steel van de stinkende gouwe komt oranje melksap: goed tegen wratten. Dit is een algemeen bekend iets, hoor. Ik ben geen Klazien uit Zalk!"

Hoofdmeester Klap

Wel of geen Klazien, Henny weet veel. Heel veel. En dat terwijl de liefde voor de wereld van bloemen en planten haar niet eens met de paplepel is ingegoten. "Ik vond de koeien op onze boerderij wel leuk, maar om ze nu zeven dagen in de week, en dan nog twee keer per dag te melken: nee, dank je. Mijn interesse voor planten werd aangewakkerd op de lagere school in Tienhoven. Van hoofdmeester Klap moesten we een herbarium aanleggen van twintig wilde planten. Ik kwam aan met tachtig soorten. Die hoofdmeester maakte echt iets in mij los. Dat zijn toch de beste leerkrachten." Nu brengt ze tijdens dia-lezingen zelf haar kennis over. Ze crosst het hele land door. "Maar niets is beter dan thuis, de eigen polder waar je bent opgegroeid. Met Willem fiets ik graag door verre landen en door bergen. Leuk hoor, maar niet te lang. Van die bergen word ik een soort van benauwd. Je voelt je zo ingesloten."

'HET ZAAD VOOR SPERZIEBONEN is al zeventig jaar in de familie.'

Met blote handen trekt de tuinbaas hier en daar een onkruidje weg in haar heemtuin of dunt ze in een ommezien een plant uit. "Meestal heb ik handschoenen aan. Vroeger niet. Zaten mijn handen vol eelt. Maar in de winter kreeg ik last van keentjes. Van die scheurtjes in het eelt. Pijnlijk. Ik smeer het altijd in met babyzalf. Vaseline vind ik te vette. Maar dat is heel persoonlijk. Anderen zweren bij vaseline."

Al wandelend en vertellend komt Henny uit bij haar favoriete bloem: de Iris siberica. "De paarse bloem van deze iris heeft zo'n fijne tekening, het ziet er allemaal zo subtiel uit. Prachtig. De iris doet het vooral goed op vochtige bodem, daar zitten we hier wel goed mee op deze veenprut."

Gagelbier

Langs de slootkant geurt een struikenbos van gagel. Evenals de iris een plant die het goed doet op moerassige veenbodem. "Het kruidige aroma wordt gebruikt in gagelbier. Moet je eens ruiken", roept Henny terwijl ze haar neus in de gagel duwt. "En heb je de koningsvaren goed bekeken? Je kunt hem in deze tijd van het jaar zien groeien, zo snel schiet ie omhoog. 's Winters overwinteren ringslangen in het bladafval van de koningsvaren. Prachtig toch!" Vervolgens stapt ze op haar laarzen de sloot in, vissend naar krabbenscheer. "Als je krabbenscheer hebt, is dat een goed teken. Hij gedijt alleen in zuiver

Met opzet heeft Henny knotbomen langs de waterkant gepoot, een natuurlijke beschoeiing.

water. Op het moment dat er gebiedsvreemd water binnenkomt, is het met hem gedaan. Hij is heel gevoelig. Mooi is ook dat de zwamsterren er nestjes op maakt. De scherpe kamrandjes aan de bladeren zorgen ervoor dat roofvogels wegblijven. Vroeger gebruikten boeren krabbenscheer als bemesting voor aardappelen. Bij het schoonmaken van de sloot in het najaar werden de plantenresten op de kant gegooid, om in het voorjaar als compost onder de aardappelgrond te worden gespit. Goed voor het kaliumgehalte van de aardappelen. Boer Gijs Scherpenzeel uit Kockengen vertelde mij dat verhaal, tijdens een van mijn winteravondlezingen. Zo leer ik ook nog eens wat! Maar kom, ik moet voor het avondeten nog even wat spinazie snijden achter in de moestuin. Het mes dat Henny hanteert is een speciaal 'spinazie-mes', gelijkend op een voegmes. "Dat voorkomt dat je je knokkels schaaft aan de aarde. Handig ouderwets dingetje, doe ik nooit meer weg want ik ben gek op spinazie. Aan ijzer geen gebrek. Zijn m'n spierballen je niet opgevallen, haha!" De moestuin is om door een ringetje te halen. Geen onkruidje te zien. Kapucijners, tuinbonen, sperziebonen, rucola, snijbiet, pompoen, andijvie: wat is er niet te vinden? "Willem en ik zijn er het hele jaar druk mee. In de zomer gaan we niet op vakantie.

anders wordt het janboel. Willem zijn vader was tuinder, dus hij neemt ook zijn portie kennis en kunde mee. Het zaad voor de sperziebonen is al zeventig jaar in de familie. Het zijn dikke bonen, maar niet vezelig. Veel lekkerder dan die dunne boontjes uit de supermarkt."

Natuurlijke beschoeiing

De tuin doet denken aan het tv-programma waarin schrijver Maarten 't Hart vertelde over het wel en wee van zijn eigen moestuin. Maar daar heeft Henny niet zo veel mee op. "In dat programma had ik gehoopt allerlei tips te krijgen, maar dat viel me bar tegen. Het was meer show dan educatie." De gieter wordt ter hand genomen om een pas ingezaaid perkje te bewateren. Met opzet heeft Henny knotwilgen en knotessen langs de waterkant gepoot, een natuurlijke beschoeiing. "Het voorkomt dat de kanten afbrokkelen, omdat die goed doorworteld zijn. En het is veel natuurlijker dan zo'n lelijke houten beschoeiing." Tussen de bomen aan de slootkant groeit oer-Hollandse rabarber. "Hoe dunner de stengels, hoe lekkerder. Ik doe er altijd zwarte bessen door en rozijnen. De rozijnen maken het wat zoeter. Wist je dat je niet al te veel rabarber moet eten? Zo goed is het namelijk niet. Het onttrekt kalk aan je lichaam. Op een pan rabarber voeg ik altijd één schepje kalk toe. Om te compenseren." Ook de bonenstaken op de moestuin hebben een eigen verhaal.

De moestuin is om door een ringetje te halen. Geen onkruidje te vinden.

Ze gaan al jarenlang mee omdat de essen- en wilgenslieten gewaterd zijn. "De staken, of slieten zoals we ze hier noemen, hebben twee jaar lang in de sloot gelegen. Boomsappen trekken eruit, waardoor de sliet keihard wordt. De bast gaat er vanzelf af, daar hoef je niet naar om te kijken. Het beste kun je de boomstaken in ietwat stromend water leggen, dan spoelen die boomsappen er nog beter uit. Aan het einde van de winter moet je ze weer uit de sloot halen om ze te laten drogen. Dat moet namelijk geleidelijk gaan. Als je de slieten in de zomer uit de sloot haalt, drogen ze te snel waardoor ze gaan barsten. Vroeger werd dat wateren van slieten heel vaak gedaan hoor. De lange en dikke slieten van essenbomen werden gebruikt om daken mee te bouwen. Sterk en buigzaam. Bij storm veert dat lekker mee. Het breekt niet."

Zie het mooie

Henny's geheugen is opmerkelijk. En geen detail ontgaat haar. Met zachte stem vertelt ze dat ze nog precies weet hoeveel koeien haar vader molk. "Dat waren er 32. Het achterhuis, zo wordt de stal hier genoemd, kende in deze omgeving veertien of zestien gebinten. Dat zijn de staken waartussen de koeien staan. Bij ons had het achterhuis zestien gebinten: 32 koeien dus. Het boerenleven zit in mij. Ook ik genoot van die ouderwetse hooibouwdagen. Vroeger was het mooi, maar het is nog steeds mooi hoor. Ik verbaas mij erover dat ik mensen attent moet maken op al het moois dat er om hen heen is. Mensen zijn vandaag de dag veels te gehaast om al het mooie te zien. Ook plattelandsmensen. Als ik hen wijs op wat voor mooie bloemen in de berm en langs de waterkant groeien, zijn ze verrast die te zien." Een zwerm boerenzwaluwen scheert over het erf met de leilindes. De afgeknotte toppen van die bomen heeft de stoere boerendochter met lood beslagen om regeninslag tegen te gaan. "Zo behoud je het mooie. Alleen een beetje jammer dat de bosuilen de nestkast in een van deze bomen verlaten hebben. Een stelletje holenduiven heeft hun plek ingepikt. Maar goed, zo gaan die dingen. Je kunt niet alles naar je hand zetten. En dat is misschien maar beter ook."